

УДК 796.5:330 (477.83)

МІСЦЕ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ В ЕКОНОМІЦІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Дмитро АТАМАНЮК, Ірина ДМИТРІВ, Надія ПИЛИПЕНКО

Львівський державний університет фізичної культури

Анотація. В статті проаналізовано рівень розвитку туризму у Львівській області. Зазначено соціально-економічні та історико-культурні туристичні ресурси. Зокрема, наявні пам'ятки архітектури, культурно-пізнавальні заклади, санаторно-курортна база, готельне господарство. Розраховано загальні доходи від туристичної діяльності та їх частка у регіональному валовому продукті, яка становить усього 3,9%. Вказано причини такого становища та названо конкретні проблеми, які потребують свого вирішення. Наостанок розроблено висновки і подано рекомендації щодо активізації туристичної діяльності у Львівській області.

Ключові слова: туризм, галузь туризму, туристичні ресурси, туристичні потоки, ринок туристичних послуг, валовий регіональний продукт.

Постановка проблеми. Львівська область – один із найперспективніших регіонів України для розвитку туризму. Його привабливість для вітчизняних та іноземних туристів зумовлюється вигідним географічним положенням, значною кількістю історико-культурних і архітектурних пам'яток, яких тут більше, ніж у всіх інших областях, багатими на лікувально-рекреаційні та природно-кліматичні ресурси.

Прикордонне положення області сприяє тому, що її територією постійно курсує потік громадян, які перетинають кордон України.

Значна частина людей, які рухаються через кордон, їде безпосередньо у Львів і Львівську область як туристи, тому завданням місцевої влади є якомога повніше використовувати переваги області, активно розвивати галузь туризму, яка може вносити значний вклад в економічний розвиток Львівщини, поповнювати обласний бюджет. Звідси актуальність обраної теми дослідження – вивчення вкладу туризму в економіку Львівської області.

Метою дослідження є вивчення тенденцій функціонування галузі туризму у Львівській області та проблем, які потребують свого вирішення для її розвитку.

Завданням дослідження є визначення вкладу туризму в економіку Львівської області та шляхів подальшої його активізації.

Методи дослідження:

- збір та аналіз статистичних даних;
- математична обробка інформації.

Результати дослідження. На території Львівської області по її 250-кілометровому периметру державного кордону з Республікою Польща 2009 року діяло десять пунктів пропуску порівняно із сімома 2007 року. До старих переходів автомобільних – „Шегині”, „Рава-Руська”, добудовані „Мостиська-2”, „Смільниця”; до залізничних – „Хирів”. Функціонує низка пішохідних переходів (табл. 1).

Таблиця 1

Кількість пунктів пропуску через державний кордон у межах Львівської області, обсяги їх перетину [2,с.23]

	2005	2006	2007	2008	2009
Кількість пунктів пропуску, одиниць	7	7	7	10	10
Пропущено, тис. осіб	11851,5	13140,0	13418,5	11495,4	8270,3

Проте за даними таблиці 1, збільшення пунктів пропуску не вплинуло на обсяги перетину кордону громадянами. Спочатку, до 2007 року, кількість осіб, які перетнули кордон зростала, а потім, у зв'язку зі світовою економічною кризою почала падати, досягнувши 2009 року зниження на 20 % порівняно з 2008 роком.

Аналогічна картина з кількістю туристів, яких прийняла Львівщина (табл. 2).

Таблиця 2

Туристичні потоки [2,с.22]

	2005	2006	2007	2008	2009
	Осіб				
Кількість обслужених туристів	90756	93553	117242	143610	109947
у тому числі іноземні туристи	11233	8427	9478	14062	9306
громадяни України, які виїжджали за кордон	35068	40717	58250	76851	59040
внутрішні туристи	44455	44409	49514	52697	41601
кількість екскурсантів	112450	140680	79320	78418	79695

За даними таблиці 2, кількість обслужених львівськими туристичними фірмами 2009 року становила близько 110 тис. або на 24 % менше ніж 2008 року. Із них: іноземних громадян 9,3 тисячі, громадян України, які подорожували в межах держави 41,6 тисяч. У відсотковому співвідношенні це становить відповідно: 33,8 % і 21,1 % спаду до 2008 року.

У цих умовах в області гостро постає проблема активізації туристичної діяльності, особливо на підставі того, що вона має для цього всі необхідні передумови.

Львівська область повністю задовольняє потреби пізнавального та історико-культурного туризму. Це один із найбільших туристичних регіонів України, який володіє унікальними історико-культурними пам'ятками. В області зосереджено 1/4 всієї історико-культурної спадщини України. На державний облік узято 3659 пам'яток архітектури та містобудування, з яких 2500 знаходяться безпосередньо у Львові. До списку історичних міст і селищ приєднано 55 населених пунктів Львівщини.

Численних туристів приваблюють у Львів історико-архітектурні комплекси різноманітних архітектурних стилів XII – XIX століть, унікальні зібрання й колекції, що зберігаються в Картинній галереї, Національному та Історичному музеях, Музеї історії релігії, Арсеналі – музеї старовинної зброї, Музеї етнографії та художнього промислу та ін.

Основні історико-культурні та архітектурні пам'ятки на території області: музеї-заповідники „Одеський замок”, „Золочівський замок” та інші замкові споруди, об'єднані в „Золоту підкову” Львівщини, заповідник „Тустань” у с. Урич Сколівського району, літературно-меморіальний музей Івана Франка – „Нагуєвичі” у Дрогобицькому районі та ін.

Провідне місце в структурі туристичного комплексу Львівщини займає санаторно-курортне лікування та відпочинок. В області діє 106 відповідних закладів. Це: санаторії, пансіонати, будинки відпочинку, бази та установи 1-2 денного перебування. Серед регіонів України за кількістю санаторно-курортних та відпочинкових (оздоровчих) закладів Львівська область посідає восьме місце, а за кількістю санаторіїв і пансіонатів з лікуванням – друге, після Автономної Республіки Крим (табл. 3).

Таблиця 3

Санаторно-лікувальні та оздоровчі заклади Львівської області [2, с.98]

	2005	2006	2007	2008	2009
Кількість закладів	118	118	115	112	106
у тому числі санаторії	50	53	53	51	47
пансіонати з лікуванням	16	12	11	11	10
бази та ін. заклади відпочинку	32	33	31	31	31
курортні поліклініки	4	4	4	3	3
будинки та пансіонати відпочинку	9	8	8	8	7

Кількість лікувально-оздоровчих закладів у області по роках скорочувалася. Це зв'язано з тим, що в нових, ринкових умовах – приватизації, автономності, самостійності – відбувається

ся реорганізація галузі, централізація й модернізація оздоровчих підприємств. Провідне місце серед них займають, як і раніше, санаторії – 47, друге місце належить базам відпочинку – 31, третє займають пансіонати з лікуванням – 10 об'єктів.

Останнім часом особливо зростає значення головної санаторно-курортної оздоровниці Львівщини курортного полісу „Трускавець”, про що свідчить рисунок 1.

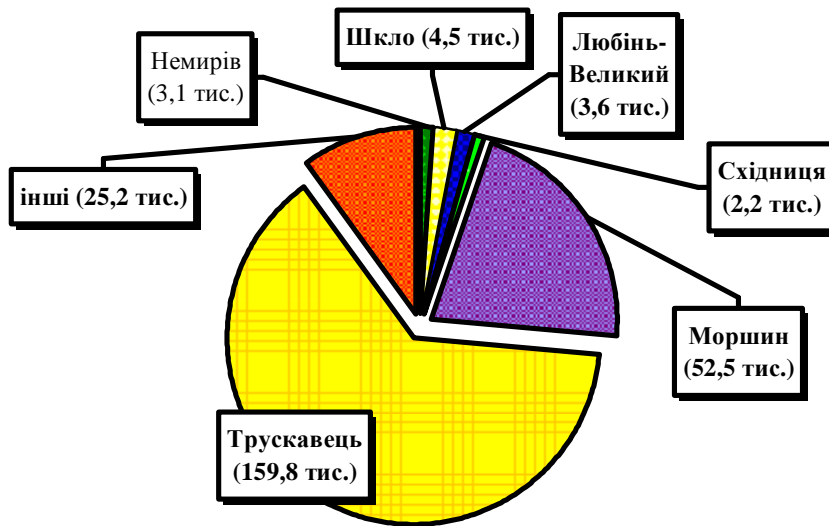

Рис. 1. Кількість осіб, які оздоровлені в санаторно-курортних (оздоровчих) закладах 2009 року [2,с.86]

За роки незалежності у Трускавці найактивніше проводились економічні перетворення. Тут створено Спільна економічна зона (СЕЗ) туристсько-рекреаційного типу „Курортного полісу Трускавець”, який функціонує від 2000 р. Сюди активно залучаються іноземні інвестиції, створюються нові робочі місця, модернізуються старі й будуються нові заклади санаторно-курортного оздоровлення.

У Трускавці збудована унікальна „Міжнародна клініка відновлювального лікування”, в якій лікуються діти з дитячим церебральним паралічем не тільки з України, а й з СНД і всієї Європи.

На Львівщині за роки незалежності розвивається сільський туризм. Тут діє обласний Центр сприяння розвитку сільського зеленого туризму, який керує гражинами і агрооселями, більшість яких розміщено у Сколівському, Турківському, Старосамбірському районах.

Центрами сакрального туризму є Унівський, Крехівський монастирі, Манявський скит, Страдчанська печерна церква та ін.

На сьогодні в області функціонує потужна нічліжна база, що нараховує 465 підприємств готельного господарства, з яких: 155 власності юридичних осіб і 310 готелів власності фізичних осіб [2, с.11].

Загалом, за кількістю дієвих підприємств готельного господарства, Львівська область за 2000 – 2009 рр. перемістилася із 9-го на 1-ше місце в Україні [2,с.98].

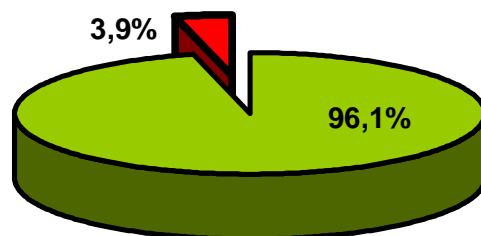
Однією з найважливіших характеристик якості готельних послуг є рівень комфорту, який здебільшого визначається категорійністю готельних закладів. Критеріями для зарахування готелів до певних категорій є якість приміщень загального користування і номерів, кількість ванних і душових кімнат, стандарти умеблювання, види, кількість і якість технічного обладнання (наприклад, засоби зв'язку, кондиціонери), рівень оформлення приміщень, кваліфікація персоналу, асортимент та рівень послуг тощо.

На підставі цих вимог львівським готельним закладам присвоюються відповідні категорії. На сьогодні день категоризовано 31 готельний заклад власності юридичних осіб, з яких 5 чотиризіркових готелів, 18 тризіркових, 6 двозіркових та 1 однозірковий готель [2, с.44].

Результати дослідження стану туристичної галузі дають можливість визначити її місце в

загальній структурі господарства Львівської області. Якщо порахувати за сумісністю доходи в різних її підрозділах за 2009 рік, то вони становлять: вартість послуг туристичних агенцій та бюро подорожей – 51,8 млн грн [2, с.24]; доходи готельного бізнесу – 369,4 млн грн [2, с.12]; реалізація послуг оздоровчими та відпочинковими закладами – 798,904 млн грн [2, с.86]. Разом це становить **1 млрд 220 млн гривень**.

У валовому регіональному продукті області (ВРП) за 2009 рік, який дорівнює 30 млрд 986 млн грн, доходи від туризму становили 3,9 % (рис.2).

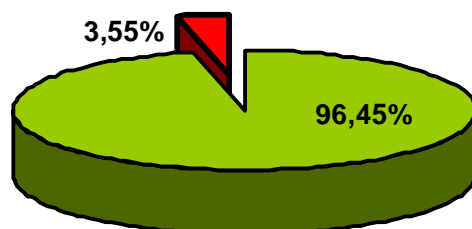

■ валовий регіональний продукт ■ доходи від туристичної діяльності

Рис. 2. Частка доходів від туристичних послуг у валовому регіональному продукті Львівської області 2009 року

Примітка. * ВРП розраховано за джерелами [4] та [5].

Порівняно із 2008 роком цей показник змінився дуже мало – зріс всього на 0,35 %. За нашими підрахунками [2, с.24,86], [3, с.14], доходи від туризму становили тут **1 млрд 261 млн грн**. Валовий регіональний продукт у попередньому році дорівнював **35 млрд 534 млн грн**. [4]. Частка туризму становила в ньому – **3,55 %** (рис.3).

■ валовий регіональний продукт ■ доходи від туристичної діяльності

Рис. 3. Частка доходів від туристичних послуг у валовому регіональному продукті Львівської області 2008 року

Такий результат свідчить, що туризм у Львівській області розвивається надто повільно і ще не займає належного місця в структурі обласного господарства.

Якщо ж порівнювати частку Львівщини в туристичній галузі України, то вона становила 2009 року всього 3,8 % з відвідування області громадянами України і 3,3 % – іноземними туристами [2, с.9].

Така ситуація, на нашу думку, пов'язана з тим, що соціально-економічні та історико-культурні ресурси, якими володіє Львівщина, не використовуються повністю, а частина їх просто перебуває в занедбаному стані.

Історична територія Львова, яку ЮНЕСКО зарахувала до світової культурно-історичної спадщини, ще повністю не відреставрована. Деякі замки області занедбані і не введені до туристичних маршрутів (наприклад Свірзький). Старі, особливо дерев'яні, церкви, які передані в користування релігійним громадам, ремонтуються й перебудовуються із застосуванням новітніх матеріалів та технологій і втрачають свою історичну цінність. Старовинні побутові споруди руйнуються безпосередньо на місцях і в Музеї народної архітектури і побуту „Шевченківський Гай” у Львові.

Хоча Львівська область займає перше місце в Україні за кількістю підприємств готельного господарства, значні проблеми є і тут. Їх завантаженість коливається від 11,6 % у молодіжних турбазах до 19,9 % в готелях [2, с.12]. Майже половина готельних підприємств (48,4 %) 2009 року були збитковими. Загальний розмір збитку становив 39,3 млн грн. [2, с.12]. У готельному господарстві є найнижча заробітна плата. 2009 року вона становила 926,75 грн, що на 44,4 % менше від середнього обласного показника [2, с.12]. Дуже повільно просувається категоризація готелів. Із загальної їх кількості (465) статус зіркових (три і чотиризіркових) мають лише 25 або 5,4 % [2, с.44].

У поганому стані автомобільні шляхи Львівщини. Недостатньо розвинута сервісна придорожня служба та ін.

Передбачається, що частину проблем області буде усунуто під час підготовки до чемпіонату Європи з футболу „Євро – 2012”. Львівська ОДА розробила програму підготовки області до Євро – 2012, загальна вартість якої становить 16,5 млрд грн [1, с.11]. У числі інвестиційних пріоритетів – будівництво стадіону, розбудова міжнародного аеропорту „Львів”, реконструкція та будівництво нових готелів, трьох нових пунктів перепуску через державний кордон та під’їзних шляхів до них, розбудова міжнародних транспортних коридорів, ремонт доріг області та вулиць міста [1, с.11].

Проте, за даними тієї ж ОДА, підготовка до Євро – 12 ведеться повільніше, ніж передбачалося. Темпи робіт із будівництва стадіону та реконструкції летовища нині нижчі, ніж планувалося.

Однією з основних складових підготовки до чемпіонату є будівництво і ремонт доріг. Однак у 2008 і 2009рр. ця робота сповільнилася, відповідно за роками до попереднього – 2007 року – на 28,8 % і 80 % [1, с.10]. З усіх запланованих робіт основна увага 2009 року була зосереджена на реконструкції вулиць м. Львова.

Так що значна частина попередньо окреслених проблем ще залишаються і потребують вирішення.

Висновки.

1. Здійснене дослідження показує, що Львівська область має необхідні природно-кліматичні та історико-культурні ресурси, а також певну матеріальну базу для розвитку туризму.
2. Проте наявні ресурси використовуються не повністю.
3. Причиною цього є:
 - загальний спад виробництва в Україні та загальне зниження, у зв’язку з цим, туристичної активності;
 - нестача коштів;
 - недостатня увага з боку місцевих органів влади.
4. Для активізації розвитку туризму у Львівській області необхідно насамперед відшукувати державні кошти й активніше залучати приватних інвесторів до капіталовкладень у розвиток туризму.
5. Інвестиції як державного, так і приватного капіталу повинні бути спрямовані:
 - у збереження й відновлення наявних туристичних ресурсів;
 - у модернізацію та розвиток матеріальної бази туризму;
 - у розвиток інфраструктури туризму (дороги, заклади: проживання, харчування, сервісного обслуговування тощо);
 - у пропаганду, рекламу і залучення в область якомога більшої кількості туристів як вітчизняних, так і іноземних.

Видається, що виконання перерахованих завдань дозволить зайняти галузі туризму належне місце в економіці Львівської області.

Список літератури

1. Будівельна діяльність на Львівщині : статистичний збірник. – Л., 2010. – 56 с.
2. Готельне господарство та туризм у Львівській області : статистичний збірник. – Л., 2010. – 111 с.

3. Готельне господарство та туризм у Львівській області : статистичний збірник. – Л., 2009. – 114 с.

4. <http://stat6.stat.lviv.ua>

5. www.stat.lviv.ua.

МЕСТО ОТРАСЛИ ТУРИЗМА В ЭКОНОМИКЕ ЛЬВОВСКОЙ ОБЛАСТИ

Дмитрий АТАМАНЮК, Ирина ДМИТРИВ, Надежда ПИЛИПЕНКО

Львовский государственный университет физической культуры

Аннотация. В статье анализируется уровень развития туризма во Львовской области. Рассматриваются социально-экономические и историко-культурные туристические ресурсы. В частности, имеющиеся памятники архитектуры, культурно-познавательные заведения, санаторно-курортная база, готельное хозяйство. Рассчитываются общие доходы от туристической деятельности и их часть в региональном валовом продукте, которая составляет всего 3,9 %. Указываются причины такого положения и рассматриваются конкретные проблемы, требующие решения. В заключение делаются выводы и даются рекомендации относительно туристической деятельности во Львовской области.

Ключевые слова. Туризм, отрасль туризма, туристические ресурсы, туристические потоки, рынок туристических услуг, валовый региональный продукт.

PLACE OF TOURISM INDUSTRY IN THE ECONOMIC OF L'VIV

Dmytro ATAMANYUK, Iryna DMYTRIV, Nadiya PYLYPENKO

Lviv State University of Physical Culture

Annotation. The article analyzes the level of tourism development in Lviv region. The socio-economic, historical and cultural tourism resources are under consideration. The architectural monuments, cultural and educational institutions, health resort base, hotel industry and are properly studied. The total income of tourism activities and its value in gross regional product, which is only 3,9 %. The negative points of the problem are indicated and estimated the perspectives of problem solution are suggested.

Key words: tourism, the tourism industry, tourism resources, tourism flows, travel services market, the gross regional product.